

ВНЕСОК ВОЛОДИМИРА ХРУСТАЛЬОВА В БУДІВНИЦТВО ХАРКОВА **Філіппова В.О.**

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Одним з яскравих представників архітекторів ХТПІ-ХТІ був Володимир Васильович Хрустальов, який народився в Кронштадті в 1857 р. Навчався зодчий в столичній школі Петрішуле з 1870 по 1877 рр., спочатку на гімназійному, а потім на реальному відділенні. Далі він закінчив Санкт-Петербурзький інститут цивільних інженерів в 1885 р. за першим розрядом, і був запрошений на роботу в Харківське губернське управління на посаду молодшого інженера. До Харкова інженер прибув з дружиною.

Хрустальов багато і наполегливо працював, спочатку молодшим інженером будівельного відділення Харківського губернського правління, потім там же молодшим архітектором. З 29 жовтня 1888 р. тимчасово обіймав посаду Харківського міського архітектора. У 1903–1904 рр. В.В. Хрустальов працює на посаді архітектора будівельного відділення Харківського губернського правління. У 1903–1905 рр. Хрустальов був архітектором у Харківському «товаристві взаємного страхування від вогню». Одночасно з 1.09.1886 р. Володимир Васильович – спочатку позаштатний, а потім – штатний викладач будівельного мистецтва, архітектурного креслення і проектування ХТІ.

Крім викладання, Володимир Васильович багато працює і як архітектор. Серед його робіт, відомості про які достовірні, наступні: 1888 р. – казарма Харківської конвойної команди; 1894 р. – хлібна галерея на рибному базарі; 1894 р. – проект літнього дерев'яного павільйону в саду «Баварія» по вул. Куликівській (згодом – Мельникова), (не реалізований або не зберігся); 1899 р. – власний будинок (вул. Каплуновська, д. 16); 1899–1902 рр. – будівля судових установлень, яке будується за проектом А. Н. Бекетова за участю архітекторів Хрустальова В. В. і Цауне Ю. С.; у 1890-х рр. – їдальня в ХТІ для студентів; 1903–1906 рр. – будівля курсів для робітників по вул. Петинській № 8 (нині – Плеханівській), поруч з ремісничим училищем (будівля не збереглася). У 1905–1906 рр. побудований цирк-театр Грикке (у співавторстві з М.С. Коморницьким). Будівля цирку була виконана з передовими пожежними приладами, електричним освітленням, калориферним опаленням. Цікаво, що котел, що опалює будівлю, беззмінно працює з 1905 р. і до нинішнього дня. Так само, В. В. Хрустальов виконав: реконструкцію старих і будівництво нових будівель для Харківського землеробського училища та Харківської сільськогосподарської ферми; у 1911 р. збудував церкву на 1200 осіб для села Деревки Охтирського повіту (розібрана у 1951 році на цеглу).

Крім будівництва та викладання, молодий архітектор брав участь у розробці обов'язкових постанов по будівельній частині для міста Харкова, а також постійно залучався для проведення будівельної експертизи. Пішов з життя Володимир Васильович передчасно в 1919 р. Епідемія тифу вкоротила життя «майстра застиглих форм». На жаль, могила видатного зодчого, вченого і педагога на міському кладовищі не збереглася, тому що сьогодні там розбитий Молодіжний парк.